

ಡಾ.ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣ ಅವರ ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ಪಕ್ಷಿನೋಟ

ಮಂಜು.ಜೆ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು.

Abstract:

ಡಾ. ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣ ಅವರು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ ಎಂದರೆ “ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು, ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವುದು” ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಇದ್ದ ಪರಿಕರಗಳೆಂದರೆ ಭೂರ್ಜಪತ್ರಗಳು, ತಾಳೆಗರಿಗಳು, ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಕಾಗದದ ಬಳಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಡಾ.ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣನವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿ ‘ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ.’ ಇದು ಹೆಸರೆ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಇದು ಎಡೆಯೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಜೀವನ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ‘ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯ’. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನ ವಿವರಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಇದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

Keywords: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಡಾ. ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣನವರು ‘ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ’ ಕೃತಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಪೀಠಿಕೆ ಬರೆದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಎಡೆಯೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ. ಅವರು ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಊರುಗಳು, ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಕೈಗೊಂಡ ಸ್ಥಳಗಳು, ಆತ ನೆಲೆನಿಂತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಮೆರೆದಂತೆ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಪವಾಡಗಳು ಸವಿವರವಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವಿರಕ್ತತೋಟಾದಾರ್ಯ ಎಂಬ ವೀರಶೈವ ಯತಿ

ಬರೆದನೆಂಬುದು ಕಾವ್ಯದ ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿಯ ಪದ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

“ಕೃತಿಯ ಪೆಸರಮಳ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣವೀ
ಕೃತಿಗಧೀಶ್ವರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ ರಾಜನೀ
ಕೃತಿಯ ಪಾಲಿಪರು ವಸುಮತಿಯ ತಿವಶರಣೀಕೃತಿ
ಪೇಳನಾರಂದನೆ
ನುತ ಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರರ್ ಚತುರತನೆಂದನಿಸುವ
ಪ್ರತಿಮ ಗುಣ ಗಂಭೀರನುತ ಭಕ್ತವಿತತಿಪೂ
ಜಿತ ವಿರತ ತೋಟಾದಾರ್ಯಂ ಲೋಕಕತಿ
ಚಮತ್ಕತಿಯಿಂದ ಪೇಳನಿದನು” (1-24)

ಈತನಿಗೆ ಮರಿತೋಟಾದಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತೆಂದು ವೀರಶೈವ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ

¹ ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ, ಪು.14

ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈತ ತನ್ನ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ “ಧರಗೆ ಪಾವನ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥವೆಂದೆನಿಪ ಮಹಾಕಾವೇರಿ ಮತ್ತು ಹೇಮಾವತಿ. ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ನಂದಿಪುರದ ಸಿಂಹಾಸನಾದಿಪ ಗುರುಚನ್ನನಂಜೇಶನ ಶಿಷ್ಯ ಪರಶ್ವತೇಂದ್ರನ ಹಸ್ತ ಸರಸಿಜೋದ್ಭವ”² ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವ ಆಧಾರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮತ್ತು ವಿರಕ್ತ ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಕಲಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಬಸವಾಪಟ್ಟಣವೇ ನಂದಿಯಪುರವಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. “ಬಸವಾಪಟ್ಟಣ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಗ್ರಾಮ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದು ವೀರಶೈವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವು ಆಗಿತ್ತು” ಎಂದು ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಹೇಳಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತೇಶ್ವರ, ಷಡ್ಭಾವ ರಹಿತೇಶ್ವರ, ಪ್ರಣತಾರ್ತಿ ಹರೇಶ್ವರ, ವೀರಭದ್ರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಬಸವಾಪಟ್ಟಣದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಮಠವಿದೆ. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ಕರ್ತೃ ಹೇಳುವ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಮಠ ಇದಾಗಿರಲೂಬಹುದು. ‘ಬಸವಾಪಟ್ಟಣದ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿವಶರಣ ಶಾಂತಯ್ಯನ ಸಮಾಧಿಯು ಇದೆ.’ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ ವೀರಶೈವರು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇದ್ದಾರೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮರು ಅವತಾರ ಎಡೆಯೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಸಂತನ ಜೀವನ ಮತ್ತು

ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. 14ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನೂರೊಂದು ವಿರಕ್ತರ ವೀರಶೈವ ಪ್ರಚಾರ ಕೈಗೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಈ ಮತಕ್ಕೆ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದರು ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ವಿರಕ್ತರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನು ಗುರು ಸ್ವರೂಪನು ಆದವನು ಎಡೆಯೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ. ಚಾಮರಾಜನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹರದನಹಳ್ಳಿಯ ಗೋಸಲ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಹರದನಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಹೊರಟ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಕೈಗೊಂಡು ಎಡೆಯೂರಿನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾದ ಎಂಬುದು ವೀರಶೈವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಡೆಯೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳು ಸ್ಮರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತಿತರ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕವಿ ಮನೋವ್ಯಾಕುಲತೆ ಅಳಿದು ಸುವಿವೇಕ ಭಕ್ತಿ, ಅಖಿಲ ಭೋಗ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷವು ಜನಗಳಿಗೆ ದೊರೆಯಲೆಂದು ಬರೆದುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇತರ ಕವಿಗಳಂತೆ ಸ್ವವಿವರಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಅದು ಒಂದೆರಡು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಮ್ಮೆ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ ಹಾಗೂ ಮಠಾಧಿಪತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಆತ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಊರು, ಕೇರಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ

² ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ, ಪು.14

ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ಕವಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಸುಮಾರು 1560 ಎಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪಾಲ್ಕುರಿಕೆ ಸೋಮನಾಥ, ಪದ್ಮರಸ, ಹರಿದೇವ, ಮಗ್ಗಯ ಮಾಯಿದೇವ, ಬಾಣ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಳೆಯರಾಜ ಹಾಗೂ ಭೋಜರಾಜರು ಮುಖ್ಯರು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಸವನಿಂದ ಹಿಡಿದು ಗೋಳೂರು ಸಿದ್ಧವೀರೇಶನವರೆಗಿನ ವಚನಕಾರರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ವಿರಕ್ತ ತೋಟದಾರ್ಯನು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣವೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಶಬ್ದಮಂಜರಿ ಮನೋವಿಜಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ, ಮಗ್ಗಯ ಮಾಯಿದೇವ, ಶತಕತ್ರಯ ಟೀಕು ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಆನಂದ ಚಂದ್ರಿಕೆ, ವೀರಶೈವ ಪ್ರದೀಪಿಕೆ, ಕೈವಲ್ಯಸಾರ ಹಾಗೂ ಷಟ್ಪಲ ದೀಪಿಕೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. “ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈತ ಏಕೋತ್ತರ ಶತಸ್ಥಲಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಯಾವ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ವೀರಶೈವ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ”³ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾವ್ಯ ಹಲವಾರು ಕಥೆ, ಉಪಕಥೆ, ಪವಾಡ ಹಾಗೂ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪುರಾಣವಾಗಿದೆ.

ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥ. ಇದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಎಡೆಯೂರು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಇದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವು ಹೌದು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ವೀರಶೈವ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗೂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿರಕ್ತ

ತೋಟದಾರ್ಯನಿಗಿಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ನಿಖರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕವಿ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರದ ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದರು ಕವಿಯ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಜೀವನ ವಿಚಾರ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದರು ಆತನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ, ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯರನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಕವಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಮತ ಧರ್ಮಗಳು ತುಂಬಿ ಶಿವನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡದೆ ಹರನಿಂದೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನಾರದ ಮುನಿಗಳು ಶಿವನಿಗೆ ವಿನಂತಿಸಿದಾಗ ಶಿವ ನಾರದರ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರು ಯಾರು? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಆಗ ಶಿವ ಹೃದಯ ವಾಸಿಯಾದ ಹೃನ್ನಿಲಯ ಬಸವನೆಂಬ ಆದಿಜಂಗಮನೆ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಈಗ ನೀನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಕಲ ಜೀವ ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಎಂದು ಭಿನ್ನವಿಸಿದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಕಾಮರಿಪು ಕೈಲಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಗಳಿದು ಎಂಟು ವರುಷದ ಬಾಲಕನಾಗಿ ವಾಣಿಜ್ಯಪುರ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು ಅಲ್ಲಿ ಚನ್ನಬಸವೇಶನ ನಿಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಸದ್ಗುರುವೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಲಹು ಎಂದನು. ಶಿಶು ರೂಪದ ಶಿವನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಎಲೈ ತಂದೆಯೇ ನೀನು ನನಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯ ಕೊಡು, ಎನಲು ಆನಂದದಿಂದ ರುಂಡಮಂಡಲವನ್ನು ಆ ಸಮ ವಿಧಾನದಿಂದ ರಚಿಸಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿರಿಸಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಸುರಿ ಕರತಳದೊಳು ಲಿಂಗವನಿತ್ತು ದೀಕ್ಷೆಕೊಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಹರಸಿದನು. ಅವನ ಗುರು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನು ಕಾರಣ ಪುರುಷ, ನೀನು ಜಗದೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಚರಮೂರ್ತಿಗಳ ಜೊತೆ ಹೋಗುವುದು ಲೇಸು ಎಂದು

³ ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಪಿ.ಆರ್. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ, ಪು.2

ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಗುರುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಚರಮೂರ್ತಿಗಳ ಗಣದೊಂದಿಗೆ ದೇಶ ಪರ್ಯಟನೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿವೆ.

ಗುರುಲಿಂಗಯತಿಯು ಕೆನ್ನೆರೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಪರಮ ಭಕ್ತನಾದ ನಂಬಿಯಣ್ಣ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಶಿವಯೋಗಿ ಊರಿನ ಹೊರಗಿದ್ದ ತೋಟದ ಚಲುವಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾವಿನಮರದ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತಿದ್ದ ನಂಬಿಯಣ್ಣನು ಮರೆತು ಕರೆಯಲು ಬರಲಿಲ್ಲ ಆಗ ತಪೋಮಗ್ನನಾದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಸುತ್ತ ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳಂತೆ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆದವು ಆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

“ಪೆರಲೆಯನೆನಿಪ ಗುರುಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿ ನಿ

ಬ್ಬೆರಿಗಿಂದೀತೆರದೊಳೆರೆ ಗದ್ದುಗೆಯ ಬಳಸಿ

ನೆರೆಯ ಗುಡಿಗೋಪುರದವೊಲು ಪುತ್ತುಮಿಕ್ಕಿ
ಕೃಪೆಯು ಹಾರಿಕೊಂಡಾಗಳು”

(9-35)

ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಆ ಹುತ್ತದ ಒಳಗೆ ಗೆದ್ದಲು ಹುಳುಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಗಡ್ಡದರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಜಗಳು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿದವಂತೆ. ಭೂಮಿಗಿಳಿದ ಯತಿಯ ಜಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಲವೊಂದು ಮನೆಮಾಡಿ ಮರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ಕವಿ ಬಿಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಹುತ್ತದ ಒಳಗಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯತಿಗೆ ನಂಬಿಯಣ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮನೆಯ ಹಸು ತನ್ನ ಕರುವಿಗೂ ಹಾಲು ಕುಡಿಸದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹುತ್ತದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹಾಲನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು

ಕೊಡದೆ, ಕರುವಿಗೆ ಮೊಲೆಯು ಕೊಡದೆ ಇರಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ನಂಬಿಯಣ್ಣಶೆಟ್ಟಿಯು ಹೂದೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪುಷ್ಪಗಳನೆತ್ತುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಹುತ್ತದ ಮೇಲೆ ಗೋವು ಹಾಲನ್ನು ಧಾರೆಗಟ್ಟಿ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ಹುತ್ತವು ಇರಲಿಲ್ಲ, ಇದರೊಳಗೆ ಗೋವು ಹಾಲು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಎಂಥಾ ಚೋದ್ಯವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯೋಗಿ ಇರಬಹುದೇ? ಎಂದು ನಂಬಿಯಣ್ಣಶೆಟ್ಟಿ ಆಗ ಹುತ್ತದ ಬಳಿ ಹೋದನಂತೆ. ಇಂಥ ಪವಾಡ ದೃಶ್ಯದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಕವಿ ಬಹುಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕವಿ ತೋಟದಾರ್ಯ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಡೆಯೂರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನಜೀವನವನ್ನು, ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕೆರೆತೊರೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಗೋಳೂರಿನ ಉದ್ಯಾನವನ, ಗಿಡಮರಗಳ ವರ್ಣನೆಯಂತು ರೋಚಕವಾಗಿವೆ. ಕಲ್ಲುನಂದಿಗೆ ಕಬ್ಬು ತಿನ್ನಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಈ ಕಾವ್ಯದ ರೋಚಕ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿನ ಮುಗ್ಧತೆಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಬಾಹೂರ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಸುಖಪ್ರಿಯನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಬಳುಗಬ್ಬನು ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂದು ಸವಾಲು ಎಸೆಯಲು ಬೊಮ್ಮಯ್ಯನು ಆ ಸವಾಲನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕಲ್ಲಿನ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ ಕಬ್ಬನ್ನು ತಿನ್ನಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮೇರುವಿನ ಸಮಾನನಾದ ದೇಹ ಉಳ್ಳವನಿಗೆ ಇದು ಸಾಕಾಗುವುದೇ? ಎಂದು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿರುವ ಕಬ್ಬುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದು ಬೆಟ್ಟದ ರಾಶಿಯಂತೆ ಹಾಕಿ ಅದನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಸಂದರ್ಭ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ.

⁴ ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣ, ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ. ಪು.53

“ಬಸವಂಗೆ ವಂದಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಸಂ
ತಸದಿಂದಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯರ್ಪಿತಂಗೆಯೆನು
ತ್ತಿಸಿರಲೆಲ್ಲವ ಸವಿಯಲಾಗಳಾ ಬಸವನ ಕೆರೆಗೆ
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಪೋಗಿ”⁵
(13-29)

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪವಾಡ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕವಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಐದು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಎಳನೀರು, ಒಳ್ಳೆಯ ಬಾಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆ ಪ್ರದೇಶದ ಊಟೋಪಚಾರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗೇಶ್ವರನಿಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ-ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಎಡೆಮಾಡುವ ಬಗೆ, ಅಲ್ಲದೇ ವಿಧ ವಿಧವಾದ ಅನ್ನ, ಅಂಬಲಿ, ಕಜ್ಜಾಯ, ಪಾಯಸ, ಪಾನೀಯ, ತುಪ್ಪ, ಮೊಸರು, ಮಜ್ಜಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹಾಲಿನ ವಿವರಗಳಲ್ಲದೆ ಜನಜೀವನದ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಈ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಿವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನವಧಾನ್ಯಗಳು ಅಶೋಕ, ಕಂಚಿವಾಳ, ಸಂಪಗೆ, ಮಾವು, ಮಾದಳ, ನಿಂಬೆ, ನೇರಳೆ, ಹಲಸು, ಅಡಕೆ, ತೆಂಗು, ಹಿಪ್ಪಲಿ, ಸುರಗಿ, ಸುರಹೊನ್ನೆ, ನೆಲ್ಲಿ, ಕಿತ್ತಳೆ, ಹೇರಳೆ, ಗೋರಂಟಿ, ಲಕ್ಕಿ, ದಾಳಿಂಬೆ ಮೊದಲಾದ ವೃಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಭ್ರಮರಗಳು ಕಳಹಂಸೆ, ಚಕ್ರವಾಕ, ನೀರುಹಕ್ಕಿಗಳು, ನವಿಲು, ಪಾರಿವಾಳಗಳು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕವಿ ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಾನೊಬ್ಬ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇಮಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಧಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಆ ಕಾಲದ ಜನಜೀವನದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಆಕರವಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣನವರು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣವನ್ನು ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೆರಡು ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಗಳು. ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತ ತೋಂಟದಾರ್ಯನ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕು ಓಲೆ ಪ್ರತಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಶಿಥಿಲಾ ಮತ್ತು ಅಪೂರ್ಣ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕ ಮತ್ತು ಗ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

“ಕ-1895 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪ್ರತಿ ಶ್ರೀಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಮೂರು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಒಂದು ಪಾಠವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಮೈಸೂರಿನ ಶಂಕರವಿಲಾಸ ಮುದ್ರಾಕ್ಷರ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.”⁶ ಸಂಪಾದಕರು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಅಕ್ಷರ ಸ್ಥಾಪನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ಅನುಬಂಧವನ್ನಾಗಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಕವಿಯ ಕಾಲ, ದೇಶ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಚರ್ಚಿಸಿಲ್ಲ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದುದರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಕಾವ್ಯದ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೋಡಿಸದೆ ಅಚ್ಚುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ ಪಾಠ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಮೂಲ ಪ್ರತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣನವರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಗ-ಪ್ರತಿ ಇದರ ಸಂಪಾದಕರು ಎ.ಎಂ.ಪಾಟೀಲ ಮತ್ತು ಎಲ್.ವೈ.ಹೊಂಬಳ ಅವರು. ಇದಕ್ಕೆ ವೈ.ನಾಗೇಶ ಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಮುದ್ರಿತ ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1951 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಈ

⁵. ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣ. ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ. ಪು.55

⁶. ಅದೇ. ಪು.2

ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಕೋಶ ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.
ಉಳಿದಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
ಗದುಗಿನ ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಮಠ ಧಾರವಾಡ
ಇವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣ
ಅವರ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆಯ ವಿದ್ವತ್ತು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ
ಪುರಾಣ ಸಂಪಾದನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ
ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ರಾಜೇಗೌಡ. ಹ.ಕ. (2022). ಕಾಲುದಾರಿಯ
ಮೈಲುಗಲ್ಲು (ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥ). ರಾಜ್
ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣ (ಸಂ). (2001). ವಿರಕ್ತ
ತೋಂಟದಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ
ಪುರಾಣ. ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ
ಸಂಸ್ಥೆ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
- ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ, ಸಂಪುಟ-8.
(1984). ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ,
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
- ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರೀಗಳು ಪಿ.ಆರ್. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ
ಪುರಾಣ.